משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר נשים

לחם שמים על משנה נזיר

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה נזיר

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-נזיר/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה ב 5
משנה ה 5
פרק ב 6
משנה ב 6
משנה ד 6
משנה ז 7
פרק ג 7
משנה ו 7
פרק ד 7
משנה ג 7
משנה ה 7
פרק ה 8
משנה א 8
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ז 8
פרק ו 8
משנה ב 8
משנה ו 8
משנה ז 9
משנה ח 9
משנה ט 9
פרק ז 9
משנה א 9
משנה ג 10
משנה ד 10
פרק ח 11
משנה א 11
משנה ב 11
פרק ט 12

משנה א 12
משנה ב 12
משנה ג 13
משנה ד 13
משנה ה 13

פרק א

משנה ב

ה"ז נזיר שמשון. עתי"ט הקושיא שנתחבטו בה גדולי הדור בשטת הרמב"ם בנזיר שמשון. שתופס החבל בשני ראשיו דס"ל שמותר להטמא למתים מפני שלא נדר בנזיר. ואפ"ה פסק דהוי"ל דבר הנדור ומתפיס בנדר. ורמ"ז חשב להושיטה בקנה רצוץ. ולפרש הא דמקשי בגמר' ושמשון לאו נדור הוה. פירושו כנזיר גמור. והא כתיב כו'. ומשני מלאך הוא דקאמר ליה. וי"ל לפיכך לאו נזיר גמור הוה. אבל חלקי נזירות חלו עליו.

ולא ידענא מאן פלג ליה בנזירות. ומאן לימא לן שהוא דבר שיש בו חלוקה. שקצתו אינו נתפס אלא בדבר הנדור. וקצתו גם בבלתי נדור.

ומש"ע וטעמא רבא איכא. שהוא ודאי קבלו עליו. וכמו שאמר לדלילה נזיר אלהים אני. מה זו הוכחה. הוא לא אמר אלא שנזיר אלהים הוא. כלומר ע"י מלאך. ולא נזיר סתם.

וכן מ"ש בדבור שאחר זה. כמו כן אינו מוכרח. ועשה תדע מן הקושיא. באמרו דאלת"ה מ"ט דמתניתין הריני כשמשון. והיא שקשה עלינו. ועליה אנו דנין.

ובהא דפריך תלמודא והא כתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן. ופירש"י קס"ד דמנוח קאמר להא. דהוה ליה נדור. דאדם מדיר בנו בנזיר ע"כ. לכאורה איכא למידק. דהא ודאי לא חיילא נזירות על מי שעתיד לבוא לעולם.

ולא דמי לקונמות. דאדם אוסר על חברו דבר שלא בא לעולם. משא"כ במדיר את בנו. דהל"מ וחידוש הוא. שיכול להטיל נזירות על בנו. הבו דלא לוסיף עלה. ואין לנו אלא חדושו. שמדירו כשהוא בעולם. לא בטרם היותו.

אפ"ה שפיר הו"ל דבר נדור כה"ג, אי איתא דמנוח הוא דאדריה. דאיכא למימר מנוח לא אדריה עד ההיא שעתא דהות מיעברא ביה אמיה. דחשיב כמו כן בא לעולם. משעה שנוצר בבטן. וכדקיי"ל לענין קדושין. בהוכר העובר מקודשת. וקס"ד דמלאך צוה למנוח להזירו לכשתתעבר. ויוכר עוברה. דכותה איכא למימר גבי שמואל אבל אין צורך. כמו שאכתוב שם בעזרת השם.

משנה ה

מלא הבית רמ"ז כתב מלא חבית גרסינן. אבל אינו מוכרח. כי מ"ש תי"ט איזה בית יבנה להקל עליו. אומר אני סתמו כפירושו. מבואר הוא מ"ד פ"ו דב"ב. אם לא אמר בית זה.

רואין הקופה כאילו מלאה חרדל. כתבו התו' דתלמודא הוה מצי למימר ולחזי כמאן דמלי בצק. ולא נתכוין אלא לנזירות אחת. וי"ל הא מילתא דלא שכיחא לגמרי היא. ודאי ליכא למימר.

במהדורת תי"ט והיינו נמי דתנן סתם נדרים להחמיר. משום דאין חומרא בספק יותר מבודאי. ר"ל כשאנו מחמירין בה. ואילו בנזיר ספקו חמור. פירושו. לפיכך הוא מותר. דלא מחית נפשיה לחומרא.

פרק ב

משנה ב

אמרה פרה. כתבו התו' ובלשון הכ' נמצא עד"ז והאניה חשבה להשבר. כו' ותולה מחשבת האדם באניה. ה"נ תולה המחשבה בפרה. ורמ"ז כתב ע"ז ולא דמי להתם דר"ל וסיעת. או להקת האני' כמו וישמע בית פרעה ע"כ. זוהי דעת הקמחי אבל אין בעלי התו' מחויבים לקבל כל מ"ש הקמחי. לאמת מוחלט. ואמנם ודאי יותר נראה כפירוש התו'. שהוא פועל מושאל ומדומה. בלתי מכוון בעצם. כי אם לגלות ענין הפעל. כדרך עלות השחר וצאת הכוכבים. שהידוע ומפורסם שאין שייכות עליה בשחר. ואין יציאה נמצאת לכוכבים. שהם תמיד עומדים על מעמדם באופן אחד בגלגל. רק בהיות השמש זורח. אי אפשר לראותם. ובשוקעו והסתר אורו. הם נראים ומאירים. ומדומים יוצאים ונוקבים הגלגל בעת ההיא. מה שאינו באמת. והלשון הוא לפי הדמיון בלבד.

היה כללו של ראב"ע ידוע ואמיתי. ואם לא ראהו רמ"ז. אינה ראיה. מ"ש התי"ט תיבת דלתים שהיא בסימן הרבים. דחה הרמ"ז באמרו ומה בכך הרי ידים ורגלים. וכולן נקבות ע"כ. דחי ליה בגילא דחיטתא. ולאו כלום קאמר. כי בידים ורגלים לא נמצא לשון רבות ע"ד הנקבות (וכן נמצאים רבים מזה המין. כמו אבנים יונים וזולתו) כי אם בדרך השאלה. וארבע הידות. וידות אל מקום השבת. ומרגלותיו. הוא משקל אחר. ולא ימצא אלא בכינוי. ובבחינת המצב בלבד. משא"כ באיברי האדם לא מצאנו קבוץ יד ורגל במשקל נקבי. אבל כאן נמצא הקבוץ בשני הדרכים דלתות ודלתים. והנפרד אחד הוא לשניהם. מכלל שגם היחיד ימצא בשתי הדרכים. ר"ל מקבל תואר זכר ותואר נקבי. כי טבע החלק נמצא בכל. לכן היטיב לראות בתי"ט. בראייתו זאת.

משנה ד

אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין. ה"ז אסור. שהנזיר מאחד מהן. אסור בכולן. ומשמע דאין לו התרה תי"ט. ר"ל בלי פתח וחרטה.

או שאני קובר המתים. פירש"י שאין קוברין באותו מקום אלא הוא ע"כ.

ואפילו יש שם אחר. איכא למימר דילמא מיקלע ליה אונסא.

ה"ז מותר עמ"ש התו' שצריך להעמידה שבא האונס אח"כ. ולפרש"י הנ"ל. י"ל ג"כ שאח"כ באו או למדו אחרים לעסוק בקבורת המתים.

משנה ז

אינו נזיר. מ"ד לכשאבנה הוא דקאמר. דבהני נמי הוי בנוי. דפוטרין מן החליצה ומן היבום.

פרק ג

משנה ו

מי שנדר. ע"ל מ"ב.

ואח"כ בא לארץ. ע"פ רע"ב. שמחייבין אותו לעלות. ופשוט דהאידנא שאין לנו מי חטאת. לא שייך דין זה. וצ"ע בס' הי"ד. שוב ראיתי שכן כתב הראב"ד בהשגות בפשיטות סוף פ"ב.

פרק ד

משנה ג

מכת מרדות כתב הר"ן ולמה קורין אותה מכת מרדות. מפני שמרד בד"ת. ובד"ס ע"כ. סבור היה שהמלה על משקל מלכות בשלמים. ואינו אלא מנחי למ"ד. כמו טובה מרדות בלבו של אדם. לשון מוסר ורדיה. (ואולי יש לו חבר גם במקרא. בן נעות המרדות) וכמוהו במשקלו (ובענינו) מלקות בלשון חז"ל שהמ"ם בשניהם אינה שרשית. ויש להם דומה במקרא. בחסרי פ"א ונחי למ"ד. אנשי מצותך.

משנה ה

אינו יכול להפר ויקרבו שלש הבהמות כהלכתן.

אף בתגלחת הטהרה יפר דגלוח באשה ניוול הוא כו' שהרי שער באשה ערוה. אע"פ שהוא אחד מעשר קללות שנתקללה חוה. וצ"ע מאי דעתיה דרבי בקרבנות.

ולענין פאה נכרית. עמ"ש בס"ד בשי"ע (סי"ז) א"ח (ע"ה).

האיש מדיר בנו עמ"ש בס"ד בלח"ש פ"ק דשקלים.

ואין האשה מדרת בנה עספ"ז דמכלתין. ומ"ש שילהי מכלתין.

פרק ה

משנה א

שור שחור שיצא ראשון. כתב רמ"ז יש מקשים דילמא ה"ק השור השחור שיצא ראשון לשחורים ולא נאמר שטעה. ע"כ. ואינה קושיא דהא קיי"ל סתם נדרים להחמיר.

משנה ד

בהמתו הוא שם מין מקנה. בקר וצאן. בהמה יקרא. ככתוב ובהמה רבה וגם אפילו חיה בכלל בהמה וכן הוא דרך התנא. כמ"ש גם בפרק דלעיל מ"ד. והפרישה את בהמתה וכן כולם. ולא אמר בהמותיה.

ואם לאחר שנגנבו כו' ויתירנו החכם עמ"ב פ"ג דנדרים. ושם ספ"ט.

משנה ה

אלא מי שלא נתקיימו דבריו ע"פ הר"מ שכל שלא נתקיימו דבריו להנצל מן הנזירות. חל עליו. וזהו מפני שהדברים שיצילוהו מן הנזירות דברים שבלב הם. ואין במשמע דברים סתם. אלא אותן שבפיו.

משנה ז

שכולכם עתי"ט עד ובאמת שלא מצאנו מספר ששה מתרבה. ר"ל שיבוא עם הכינוי. ואין זה נקרא מתרבה. ואיך יתרבה יותר. וכבר יש בו ענין הריבוי בנפרד.

אך אם יתכנה. אם לא. הי"ל לומר.

פרק ו

משנה ב

הזגין כו'. נראה דפלוגתא אדראב"ע דסליק מנה. קאי. דס"ל לרי"ה אליבי' אינו חייב עד שיאכל שני חרצנים. היינו שתי קלפות של גרגרי ענבים. עם כל הזגין שהיו טמונין בהן. והיינו דכתיב חרצנים. תרי משמע. דמיעוט רבים שנים. וזג לשון יחיד. אע"ג דבודאי הגרעינים מרובים יותר מחרצנים. אלא לאורויי דכולהו גרעינין דידהו. כחד חשיבי.

ולר"י אליבא דר"א. חייב משיאכל שני גרעינין וקלפה אחת. היינו דנפקא מנה מפלוגתייהו לדינא. ולא לפרושי קרא לחוד קאתי.

משנה ו

תגלחת הטומאה אקרא קאי. דנסיב נמי דטומאה ברישא. איידי דסליק מנה. ותו משום דנפישי מילי דתגלחת טהרה. נטר לה עד לבסוף.

משנה ז

היה מביא. עתי"ט עד ובגלוח על השלמים כר"י (כצ"ל) כו' אבל קשה קצת לשון דר"א ע"כ. וי"ל דר"א בא ליישב. דלא תקשה מנ"ל דחטאת קדמה בנזיר. משום דחשיבא. וללמד שיגלח עליה. שמא לא הקדימה הכתוב אלא לעכב הגלוח. והבהמה האחרונה היא החשובה. כמ"ש במ"א אחרון חביב. לכן גם כאן עליה הוא מגלח מטעם זה. לפיכך אמר תדע. מדקדמה בכל מקום. אע"ג דליכא טעמא לעכובא. אלא ודאי הטעם הפשוט הוא. שהקודם בזמן. קודם במעלה. אי נמי אי לאו דקודמת בכ"מ. היל"ל דשקולים הם. כמ"ש כמה פעמים במקום שפעם הכתוב מקדים את זה. ופעם אחר מקדים חברו. לומר ששקולים הם. לכך הוצרך להודיעך שבכאן אינו כן. אלא חטאת בכ"מ. על כרחך חשיבא.

משנה ח

הראויה דכבש ואיל. אינם ראוים לחטאת.

לא היה משלח תחת הדוד דכתיב ולקח כו' מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה. עמ"ש פ"ב דמדות.

משנה ט

נוטל זרוע מלבד חזה ושוק שיש לו מן השלמים. וכולן בכלל התנופה.

כיון עתי"ט במ"ש ואפשר דהא דאמרינן אין הלכה כסתם כו' עמ"ש בס"ד מ"א פ"ד דברכות בלח"ש (ד"ט ע"ד).

פרק ז

משנה א

היו מהלכין בדרך. לאו דוקא בכ"ג פליגי וקתני כ"ג להודיעך כחו דר"א. איידי דנסב רישא כ"ג. לאשמועינן דכ"ג נמי מיטמא למת מצוה אליבא דכ"ע.

יטמא נזיר. כתב תי"ט ושאלני בני שהרי אפשר שיהיה נזיר מעולם. כשהדירו אביו ושמשון יוכיח. והשבתיו דסברא פשוטה היא שאין האב מדיר בנו כל עוד שאין הבן יודע להזהר בדיני הנזירות כו'. ע"כ צריכין לומר דהא דתנן שמדיר את בנו בנזיר היינו משהגיע לחינוך ע"כ. והנה האריך מאד באומדנות וסברות בעלמא. ודעדיפא הו"ל למימר. דמדתנן שיכול הבן למחות. ש"מ דאינו מדירו עד שיהא בן דעת שיוכל למחות אם לא יתרצה. כיון שצריכין לדעתו. א"כ אין חבין לו שלא מדעתו (ואפילו לכשת"ל דאפ"ה מדירו כשהוא קטן ונוהג בו נזירות עד שיגדל וימחה. וכי ההיא דקיי"ל גבי

גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד. ואם הגדילו יכולין למחות. מיהא לא חשיב כה"ג נזיר מעולם שהרי תלוי ועומד הוא. והתם נמי מדרבנן הוא דמטבילין אותו. הא ודאי לא דמי לכהן דקדושתו ודאית מבטן ומן התורה) זו ראיה מוכרחת. וכך הם דברי רמב"ם בחבור. הרי שאמר האב בפני בנו. הרי אתה נזיר ושמע ולא מיחה כו' הא בהדיא דבעינן בר שמיעה וקבלה. והרי מכאן ראיה מפורשת כבתי"ט. גברא דמריה סייעיה. ואמר מילתא דילמא כסומא בארובה. ומתאמרא משמא דג"ר כוותיה. עם היות שמפני הקושיא אין אנו מוכרחים לכך. דפשיטא לא דמיא קדושת נזיר לקדושת כהן. שאינה צריכה קדושת פה. וכמ"ש גם רמ"ז. איברא מ"ש דקדושתו מרחם וליתא בשאלה לאו מילתא היא. דבודאי פליגי אפילו בשמשון גופיה (ודדמי ליה) דנזיר מבטן הוה וליתיה בשאלה. אלא מחוורתא משום דאתיא ממילא.

משנה ג

ומזה בג' ובז'. הביא בתי"ט מחלוקתו של הסובר דהמיטמא בכלי מתכות שנגעו במת. צריך הזיה. ור"ח כהן השיב לו איזה בית אשר תבנו לי דכל שהנזיר מגלח עליו הכהן מוזהר עליו. ומסיק דקושית הרח"ך במקומה עומדת. ואנכי לא ידעתי כל כך חוזק בקושית הר"ח שאינה אלא צחות בעלמא. שאין אחריות ביתו ודירתו עלינו. כאותה ששנינו בזבים. ואולי באמת היה להם לכהנים עכשיו לשכון באהלים כימי קדם בני רכב. גם אין רחוק לבנות בית בלי מסמרות ברזל. רק ביתדות של עץ בלבד.

ואמנם אחר עיון שני נראה לי קושית רח"כ טעות בעיקר דין טומאת אוהל. שהרי אין טומאת אהלים במחובר לקרקע. כמו ששנינו בפירוש שאינו מטמא טומאת אוהלים אלא פשתן. ובאוהל המטלטל כמשכן דווקא. וכ"מ בהל' ט"מ. להר"מ פ"ה בפירוש דבבנין אין שייך טומאת אוהלים הלכך קושית הרח"ך מעיקרא שבוש. ופלא שגם הרמב"ן (בפירושו לתורה פ' חוקת) לא הרגיש וכתב כדברי רח"כ דקפחינהו לכמה סבי בטעותא. והוא ז"ל בעצמו כתב שם שאין הבית המחובר מקבל טומאה. א"כ הרי שנינו כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע.

משנה ד

א"ר אליעזר משום ר"י. ר"א ור"י דהכא מסתמא הם בלי ספק הידועים בשמם בכולהו ש"ס. ויש כאן חדוש כפול. האחד שר"א חברו של ר"י וגדול ממנו אמר שמועה משם ר"י בר פלוגתיה. ויותר נפלא מזה מה שנמצא כאן בגמרא אהך מתני'. שר"א ראה ר"מ שהיו יושבים לפני תלמידים הדנין בהלכה. וזה דבר מתמיה מאד. כי דבר ידוע הוא מר"מ הנזכר בכמה מקומות במשנה. שהוא תלמידו של ר"ע. ור"ע תלמיד ר"א. על כן

אני אומר שר"מ הנזכר כאן בתלמוד אינו סתם ר"מ הידוע. אלא אחר הקודם אליו. והיה בזמנם של ר"א ור"י. ואולי הוא ר' מיאשא הנזכר בפ"ב דפאה שהיה ג"כ בדור אחד עם ר"א ור"י. כדמוכח התם מנחום הלבלר שקבל ממנו. והוא היה בסוף ב"ש ועם ר"ג הזקן. ומצאנו אלו השמות ר' מיאשא ור' מאיר נרדפים. שגם ר"מ האחרון כך היה נקרא בשני השמות כנודע מגמרא דערובין ומיהו גם בפ"ב דסוטה (דט"ו) איתא דר"ג שמעיה לר' מאיר דקאמר. ומשמע דהוא ר"מ סתם. האמור בכל מקום. ואולי לאו דווקא דשמעיה לר"מ גופיה. אלא שכך היו אומרים גם לפני ר"ג, ויש לי כיוצא בזו.

פרק ח

משנה א

שא"ל אחד. שנים פשיטא דמהימני. אלא רבותא קמ"ל באחד. אמנם בשנים אומרים נטמא. והוא מכחישם. אתאן לפלוגתא דר"מ ורבנן רפ"ג דכריתות.

מת אחד כו' מביא קרבן טומאה. פירש"י דעולת העוף לא צריך לאתויי. כדפי' רע"ב להלן אליבא דב"ז. איברא התם ניחא. דאתי ב"ז כרבנן דלית להו תנאי באשם. אלא מיהו בהך בבא אליבא דר"י (דקאי ביה רש"י) מנלן בפשיטות כולי האי. האיהו דס"ל כר"ש דמייתא אשם בתנאי. כדאיתא שלהי נגעים א"כ הכא נמי לא שנא. לייתיה ולתני אע"ג דלא מעכב. מ"מ מצוה היא. אמאי לא יצטרך להביאו ולהתנות עליו וכמ"ש תוס' בעולת העוף שמביאה אע"פ שאינה מעכבת.

משנה ב

ומוחלט בספק. לא ידענא פירושא. היכי דמי מוחלט בספק הלא אינו טמא אלא ע"פ כהן. ואי בדאמר כהן מסופקני אי אחליטנו אי לא. לא מסתבר דבהכי להוי טמא מספק. דכל כמה דלא מטמא ליה כהן טהור הוא. וגם אוקי אחזקיה וטהר גברא. דכל ספק נגעים טהור. והא דתנן ספ"ד דנגעים ספק טמא בר מההיא ע"ש. והיינו נמי פירושא. דמטמא ליה כהן בהדיא אליבא דת"ק כודאי. ולא בתורת ספק. אי הלכתא הכי. ולקב"ה התם נמי טהור הוא ברם לפום מאי דכתיבנא בשי"ע (סקל"ח) ניחא ודוק. ומסייעא לן הך מתניתין.

ועולת בהמה. עתי"ט בשם תו'. כדי לגלח על אחד מן הדמים כו'. לא נהלם לי דבר זה. דהא מייתי קרבן טהרה בסוף שלשים כדתנן. והרי הוא מביא שלש בהמות ועליהן הוא מגלח. ועד שיספור שלשים ויביא קרבנו לא מגלח. ועל חטאת העוף הוא מונה (כמ"ש רע"ב) אי הכי למאי צריך לעולת בהמה שתי פעמים. לא ידענא לה פתר וחזרתי על

כל צדדים. ולא מצאתי טעם לדברי ב"ז אלא משום דחביבא מצוה בשעתה. והרי במאי עסקינן בדאמר העד שאחד מהם נטמא ביום שלשים. שסותר את הכל. ואינו יכול להביא קרבן טהרה עד שיחזור וימנה שלשים. וזה מחמת הספק שמא אינו הוא הטמא. וחייב עכשיו בקרבן טהרה דהאידנא זימנא הוא (שהויי מצוה לא משהינן. ואין מחמיצין את המצות) להכי מייתי מאי דאפשר ליה מקרבן טהרה נמי. היינו עולת בהמה דלא סגי בבציר מהכי לבר מקרבן טומאה. דהוא חטאת העוף לפחות כדי שימנה עליו. ומסתברא דה"ה לעולת העוף כדתו' (ואשם נמי לדברי האומר שבא בתנאי) ולא נקט חטאת אלא לרבותא. אע"ג דליתיה בתנאי לכ"ע. קמ"ל דאתי בספק נמי.

פרק ט

משנה א

שהוא כופה את עבדו. כתב הרע"ב ובשאר נדרים שיש בהם עינוי נפש כו' אין הרב צריך לכופו כו'. אבל נדרים שאין בהם עינוי נפש כו' חייב העבד לקיימם. ע"כ. הא מילתא צריכא רבה. ועיינתי בפירוש הר"מ דלא מפליג וז"ל. והעיקר אצלינו בעבדים לנזירות כופתו (נ"ל שצ"ל כופהו) לנדרים אינו יכול לכפותו. ותמוה דהא בהדיא מסיק תלמודא א"צ לכפותו לא לנדרים ולא לשבועה. שמא כוונתו על נדרים שאין בהם עינו נפש. ועדיין צ"ע מנין לנו לחלק. ומש"ע לשבועה א"צ לכפותו. נראה מכוונתו. שאין בה חילוק בין עינוי נפש לזולתו. וכמ"ש רע"ב ועתי"ט. ובחבור לא זכר מזה.

ואם יכול האדון לכוף עבדו העברי ופועל שכיר עמ"ש בס"ד במו"ק א"ח סימן תקע"א.

מפר נדרי אשתו. שאם נתרצה בנדרה אחר שהפר לה ורוצה שתקיימנו אינה חייבת לקיימו. מכאן שאין האיש יכול לאסור איסר על אשתו שלא מדעתה.

הפר עולמית. בדברים שיש בהם ענוי נפש. ומשום דבנזירות איירי סתם לה תנא.

משנה ב

שרגלים לדבר. טעם ועקר כו' דלא גמירי הילכתא לטומאת התהום. אלא כשהיה הנזיר בחזקת טהור. כ"פ התו'. והקשה תי"ט מה הוסיף התנא באמרו שרגלים לדבר אם הרגלים הללו אינן אלא החזקות שכבר הזכיר. ואין כאן קושיא כלל. כי הלא צריך טעם. מנין לנו לילך אחר החזקה בדברים עלולים לקבל השינוי בקלות. ולזה אמר שרגלים לדבר. שהחזקה היא רגלי הדבר המעמידים אותו כמו שהאדם עומד על רגליו ובלתם אין לו תקומה. כן הוא החזקה לכל דבר שעל חזקתו הוא עומד. וזולתה הוא נופל ואין לו קיום. גם הר"מ ז"ל לכך נתכוין. וזהו שאמר שהענין יצא לאין תכלית. אם ילך

אחר האפשרות. ולא תהיה לו עמידה ולא רגלים שינוח עליהם. זה פשוט. והבנת תי"ט שרצה לתת טעם למה שלא נזכר בדברי התנא. והעיקר חסר. אין בזה טעם. והוא הפך המשמעות.

משנה ג

תבוסתו. י"ל שהוא על דרך החלוף באותיות המוצא כמו הפקר הבקר. ולדעתי נמצא גם בפסוק (ד"ה ב' כב) ומאלהים היתה תבוסת אחזיה וגו'. שהוא כמו תפוסתו. וא"צ לדוחק המפרשים.

עשרים אמה. עתי"ט סד"ה בודק. שחשב וטעה וכצ"ל וקו הרוחב ד'. יהיה רביעו דפ"ד. שש עשרה. צרפם יהיו חמשים ושתים.

משנה ד

ספקו וש"ז. עתי"ט שנזדקר טעות בלשונו. ונ"ל ועד שלא נזקק לטומאה. הקרי מטהר את הזיבה. ובד"ה שרגלים. אבל קאמר. צ"ל אבל קשה.

משנה ה

אף מורה האמורה בשמואל נזיר. וא"ת והא חנה היא דאמרה הכי. ותנן לעיל פ"ד מ"ו אין האשה מדרת את בנה. ואין לומר הא דאין האם מדירתו היינו כשהאב מוחה אין בהדרתה כלום. משא"כ בחנה שאלקנה הסכים על ידה. דאי הכי. מאי בין איש לאשה בדבר זה. האיש נמי שהדיר את בנו. ומיחו אפילו קרוביו לא חל הנדר על הבן. וי"ל דכי תנן אין האשה מדרת בנה. לומר שאין חל על פיה עד שיסכים הבן. ושמואל אין הכי נמי לא היה נזיר מבטן כשמשון. והיינו דאמרינן פ"ק מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון. דשאני שמשון דנדרו חל מן הבטן על פי הדבור. אבל שמואל נזיר עולם היה ע"פ נדר עצמו שקבל עליו הנזירות כפי שיעדה אמו על עצמו. כל ימי חייו. וזה מוכרח ונכון הדבר. ומיושב ג"כ מה שיקשה שהרי עדיין לא בא לעולם. ועמ"ש בס"ד בפ"ק.

הנה לפני זמן מה הגיעני מכתב מבני הרב המאה"ג כמו' משלם זלמן נר"ו יאיר. שחשב להוכיח סתירת דרמב"ם מדכתיב וישסף שמואל את אגג. ופירש"י לארבעה. ושנינו נזיר עולם אינו מטמא למתים. ואמינא ליה אע"ג דלכאורה שפיר קאמרת. אברא לאו מלתא היא. דאין הכרח לומר שבקעו שמואל בחרבו. אלא שעשה בו כמעשה בר הדיא דפרק הרואה. והיינו נמי דאיתא במדרש שהעמיד ד' קונדיסין ומתחו עליהם (וכעין ששנינו במוכה שחין ע"פ שהולך אצל הרופא כו' ותוחבו בסירה והוא נמשך ממנו והלה והרופא עושים פסחם) ולאידך מ"ד היה מחתך מבשרו כזיתים ומאכיל לנעמיות נמי בכה"ג שלא עשאו חלל חרב בחתוכו (וכי הא דתנן התם אפילו ראוהו מגויד וחיה אוכלת בו אין

מעידין עליו עד שתצא נפשו. חי הוא חשוב לכל דבריו) אלא מחמת יסורין מת. אחר שמשך ידיו ממנו ולא מת תחת ידו.